

Κείμενο

Κριτική που έγινες... δίκικο μαχαίρι

Η κριτική είναι πάντα μια πράξη σύγκρισης με κάτι που ασπαζόμαστε ως σωστό, καλό, δίκαιο, ωραίο. Αξιολογώντας και συγκρίνοντας αναγνωρίζουμε ποιοι είμαστε και ποιοι είναι οι άλλοι, σε τι μοιάζουμε και σε τι διαφέρουμε. Πρόκειται για μια πράξη κοινωνική, αναγκαία και φυσική, χωρίς την οποία δε θα μπορούσαμε να τοποθετηθούμε στον κόσμο. Αν τα ζώα έχουν ανάγκη από το ένστικτό τους για να διακρίνουν τους κινδύνους, αλλά και τις ωφέλιμες γι' αυτά καταστάσεις, οι άνθρωποι χρειάζονται επιπλέον ένα (κοινωνικό) σύστημα αξιολόγησης, για να προσανατολίζονται στις σχέσεις τους.

Έως εδώ καλά. Όμως η κριτική που ασκούμε στους άλλους τις περισσότερες φορές δε δηλώνει απλώς μια θέση, μια αντίθεση ή μια άποψη. Σπάνια αρκούμαστε στο να εκφράσουμε μόνο την **ευαρέσκεια** ή **απαρέσκειά** μας, τη συμφωνία ή διαφωνία μας. Αντίθετα, δαιμονοποιούμε¹ και **καταδικάζουμε**, συχνά χωρίς καν να το συνειδητοποιούμε. Βασισμένοι σε μια λογική μαύρου-άσπρου παίρνουμε ως δεδομένο ότι βρισκόμαστε στην «καλή και σωστή» πλευρά σε αντίθεση με το ή τον κρινόμενο που βρίσκεται στην απέναντι, την «κακή και λανθασμένη». Πολλές φορές μια τέτοια κριτική δεν απέχει πολύ από την προσβολή και την απόρριψη. Ακόμη πιο δύσκολα γίνονται τα πράγματα, όταν σχολιάζουμε **προσωπικά χαρακτηριστικά**, συναισθήματα και ιδιαιτερότητες του άλλου. Διαπιστώνουμε στον άνθρωπο που βρίσκεται απέναντί μας πράγματα που μας προκαλούν σύγχυση, ντροπή, δυσφορία, είτε γιατί διαφέρουν πολύ από εμάς είτε γιατί ασυνείδητα μας θυμίζουν πολύ κάτι από τον εαυτό μας και μας φέρνουν σε κατάσταση άμυνας. Και η καλύτερη άμυνα είναι η επίθεση!

Σαν να μην έφτανε η έμφυτη, αλλά και η από τη διαπαιδαγώγησή μας **επίκτητη τάση** για κριτική, υφιστάμεθα τελευταία και έναν **καταιγισμό** από δεκάδες εκπομπές στην τηλεόραση ή στο διαδίκτυο, στις οποίες συμμετέχοντες και θεατές κρίνουν με μανία. Εκπομπές με καλεσμένους για φαγητό στις οποίες ο ένας κρίνει τον άλλον, εκπομπές «ταλέντων» που περιμένουν να κριθούν από εμάς, ακόμη και εκπομπές με ζευγάρια στις οποίες ανταλλάσσονται αμοιβαίες κρίσεις μπροστά σε χιλιάδες τηλεθεατές. Σε μια εποχή στην οποία όλοι εμφανίζονται υπέρμαχοι του αλληλοσεβασμού, της ανεκτικότητας και τάσσονται κατά των προκαταλήψεων, η ανώνυμη και χωρίς λόγο και πραγματικό αντικείμενο κριτική έχει γίνει καθημερινή συνήθεια. Ο λόγος της επιτυχίας των εκπομπών αυτών; Μάλλον η ανάγκη να

¹ δαιμονοποιούμε : αποδίδουμε σε κάποιον ή κάτι απόλυτα αρνητικές ιδιότητες

αισθανθούμε βολεμένοι στον καναπέ μας, επειδή εμείς βρισκόμαστε στη «σωστή πλευρά» και είμαστε στο απυρόβλητο.

Γίνεται, ωστόσο, να σταματήσουμε την κριτική; Όχι, γιατί είναι στοιχείο της κοινωνικής μας ταυτότητας, συνήθεια, βίωμα. Ούτε θα ωφελούσε να γίνουμε ουδέτεροι, να μην αξιολογούμε και να μην κρίνουμε τίποτα. Κι ακόμη, γιατί η κριτική, όταν γίνεται με ειλικρίνεια, ενδιαφέρον και φροντίδα για τον άλλον, είναι ένα πολύ σημαντικό εργαλείο, για να βελτιώσουμε τις σχέσεις μας, ιδιαίτερα αυτές με τους πολύ δικούς μας ανθρώπους. Για να συμβεί, όμως, αυτό, πρέπει η κριτική μας να γίνει αποδεκτή από τον άλλο. Απαραίτητες προϋποθέσεις γι' αυτό είναι:

Να εκφράζουμε την κριτική όχι ως ετυμηγορία ή ως ξέσπασμα θυμού και παραπόνων, αλλά ως θέμα προς συζήτηση στο οποίο δεν είμαστε κριτές αφ' υψηλού, αλλά προβληματισμένοι για κάτι που μας ενοχλεί και αφορά και τους δύο, κριτή και κρινόμενο, εξίσου. Οι προσωπικές σχέσεις δεν είναι δικαστήριο, στο οποίο ο ένας κρίνεται και ο άλλος καταδικάζει, αλλά συμμαχία με στόχο το καλό της σχέσης. Στην κριτική ο καθένας ανταποκρίνεται καλύτερα, όταν αισθάνεται ότι έχει την ελευθερία να δράσει, να αλλάξει κάτι με δική του πρωτοβουλία και με τον δικό του τρόπο και όχι γιατί κάποιος το απαιτεί και τον υποχρεώνει. Και το βασικότερο, η κριτική βρίσκει πρόσφορο έδαφος, όταν οι άνθρωποι αισθάνονται ότι τους αγαπούν, τους σέβονται και τους αποδέχονται. Διαφορετικά, εκλαμβάνεται ως απειλή και απορρίπτεται κατευθείαν.

Α. Βογιατζή, Κριτική που έγινε... δίκιο μαχαίρι. www.vita.gr (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποιες είναι, σύμφωνα με την αρθρογράφο, οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την άσκηση κριτικής; Να συνθέσετε την απάντησή σας σε μία παράγραφο (60 – 80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

- Γ1.** Να γράψετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων για την κατάχρηση της κριτικής, χρησιμοποιώντας με όποια σειρά επιθυμείτε τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου (επισημαίνονται και στο κείμενο με **έντονη γραφή**): **ευαρέσκεια, καταδικάζουμε, προσωπικά χαρακτηριστικά, επίκτητη τάση, καταιγισμό** (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το γένος, το ρηματικό πρόσωπο κ.λπ.).

(μονάδες 10)

- Γ2.** Να συνθέσετε μία περίοδο λόγου 20-30 λέξεων στην οποία να χρησιμοποιήσετε τη λέξη έδαφος (δηλώνεται και στο κείμενο με την υπογράμμιση) μεταφορικά/συνυποδηλωτικά.

(μονάδες 5)